

DEMOKRACIJA

— 1961 —
Svetovno leto, ki je pričelo 150 let pred Kr. r., se zaključuje leta 1961. Pričinja novi vek: Človek bo končno veljavno zavladal svetu.
NEZNANI PREROK

Leto XV. - Štev. 1

Trst - Go ica, 1. januarja 1961

Izhaja 1. in 15. v mesecu

POLITIČNA PRERIVANJA V RIMU Problematika Slovencev ob prelomu leta

Kakih 14 dni pred božičnimi prazniki so se v Rimu nepričakovano razširile novice o dozdevni vladni krizi. Povod je bil sestanek ministrskega predsednika v družbi nekaterih ministrov in tajnikov Krščanske demokracije pri predsedniku republike Gronchiju. Namen sestanka je bil preučitev dnevnih političnih vprašanj. V demokratičnih državah taki sestanki niso v navadi, ker niso povsem v skladu s parlamentarnimi običaji.

Pravijo, da je netočne vesti o novi vladi Gonella spraval v svet uradnik predsedništva republike. Naj so se stvari že odigrale tako ali tako, v rimskih političnih krogih prevladuje mnenje, da je veter zapihljal z vrha - in ta naj bi odnesel vlado. Poudarjajo pa, da je veter naletel na neporušljivo solidarnost štirih strank demokratske sredine. Niti Krščanska demokracija niti liberalci, socialdemokrati in republikanci niso bili pripravljene sprožiti vladne krize in se raziti. Voditelji vseh štirih strank so soglasni, da uživa sedanja Fanfanijeva vlada njihovo polno zaupanje.

Nekateri vladi naklonjeni listi so se nad »vetrom« kar precej razhudili. Pri vsem tem pa ni mogoče zanikati, da vladajo med strankami demokratske sredine določene razlike v mnenjih. Povišanje mezd v elektroindustriji, kar je odredil minister za delo Sullo proti dolobom kolektivne pogodbe, je razburilo desno krilo KD in tudi liberalce. Prav tako je javna tajnost spor med ministrskim predsednikom Fanfanijem in zunanjim ministrom Segnietem glede zadržanja Italije pri obravnavanju alžirske krize.

Najtežje rešljiva pa so vprašanja izbiranja občinskih in pokrajinskih odborov v velikih središčih države. To so tako imenovane »giunte difficili«, ki jih je kakih 30. V posameznih primerih se je izkazalo, da je KD pripravljena na sodelovanje z Nennijevimi socialisti. Liberalci vztrajajo s svoje strani na sodelovanju z desnico, pa naj bo že v kakršni koli obliki. Nasprotno pa postavljajo nennijevci za sodelovanje kot pogoj politično odločitev v državnem merilu. Metode, pravijo Nennijevi pristaši, kovanja povezav od slučaja do slučaja, so nesprejemljive. Nennijevci zahtevajo popoln prelom z desnico. Te socialistične besede zvenijo sicer odločno, vendar je vprašanje, ali je njihova stranka v tem trenutku za sprožitev vladne krize. Fanfanijev padeč bi prav gotovo ne koristil Nennijevemu zagovornikom avtonomije z komunisti; levičarje v Nennijevi stranki pa bi taka kriza samo vzpodbudila. Togliatti je nenehno na delu, da pritegne Nennijeve levičarje, pri tem ne izkorišča samo mezdnih sporov v elektroindustriji, ampak na široko napuhuje propagando v korist alžirskih upornikov.

Volitve 6. novembra so za nennijevce pomenile resen udarec. V primerjavi s parlamentarnimi volitvami so izgubili 300.000 glasov. To je pomembna teža, po-

sebo še, ker so sami in tudi voditelji drugih strank pričakovali prav nasprotno izide. Ta poraz se je jasno pokazal na seji osrednjega odbora stranke, kjer so se pojavila ostra nasprotovanja. Nenni in njegovi pristaši, ki imajo večino v odboru od neapeljskega kongresa stranke dalje, so zašli prav zaradi volilnega neuspeha v resne škipce. Kljub temu pa so vztrajali na svojem konceptu. Ponovno so poudarili oddaljenost stranke od komunistov in svojo pripravljenost za sodelovanje.

Na bodočem kongresu, ki bo v začetku l. 1961 v Milanu, bodo namesto »protestov« postavili v ospredje »odgovornost«. To naj bi pomenilo po izjavah dobro obveščenih krogov nekaj prehod iz »socialistične alternative« k »povezavi s političnim katolicizmom«. Temu se seveda z vso odločnostjo upirajo filokomunistični elementi v stranki. Zagovorniki avtonomije s svoje strani obdolžujejo filokomuniste, da so pri zadnjih volitvah sabotirali napore lastne stranke in zavestno podpirali Togliattija.

Komunistom bi bila povezava Nennijevih socialistov s Krščansko demokracijo v pomembnih italijanskih središčih skrajno nevspečna, saj se že sedaj čutijo izolirani. Izolacije pa se za vsako ceno otepa. Njihov odgovor na Nennijeve izjave je prav zato izvenel kar sovražno. Togliatti je Nennijeve socialiste ponovno spomnil, da jim ne pripada nobena samostojnost, ampak zgolj vloga podrejenih pomagačev. Svoje svarilo je Togliatti pospremlil s hudimi grožnjami. Nennijevi socialisti, je dejal Togliatti na zadnji seji centralnega komiteja stranke, so na tem, da si odzagajo veje, na kateri sedijo. Nennijevo pričakovanje, da bo pridobil en milijon glasov, se je izjalovilo. Napetosti med obema strankama zaradi tega niso

dosegle akutnih oblik. Zagovorniki avtonomije lahko sedaj presodijo, kakšno izgubo bi stranka utrpela, če bi prišlo do dejanskega preloma. To so Togliattijeve besede.

Da se komunisti ne zadovoljujejo s tuznim besedičenjem, so v zadnjem času že večkrat dokazali. V sicilskem pokrajinskem parlamentu so predložili nezahvalno vladi Majorane, ki jo podpirajo novefašisti. Njihova glavna tarča pa so bili Nennijevci socialisti, ki so se po mnogih sicilskih krajih nameravali povezati s KD, čeprav se je ta s sodelovanjem z novefašisti v Palermu močno kompromitirala.

Medtem je že prišlo do reševanja »zamotanih odborov« v večjih središčih. V Rimu je bil izvoljen vrhunski kandidat KD, Urbano Ciocetti za župana. Izvolitev je uspela šele po petem glasovanju, kjer odloča relativna večina. Ciocetti je prejel 31 lastnih in liberalnih glasov, medtem ko so komunisti in nennijevci prispevali republikancem Borru 28 glasov. Republikanci, socialdemokrati, novefašisti in monarhisti so se volitve vzdražali, Borru so je zaklical: »Ne sprejemam komunističnih glasov in ostajam zvest demokratični in protifašistični misli ter protitotalitarni mestni utravi.«

Nova rimska občinska uprava pa ostaja izredno labilna. V nevarnost bo zašla ob proračunski debati, kjer je potrebna absolutna večina.

V Neaplju je bil ponovno izvoljen za župana Achille Lauro. Od 77 svetovalcev je prejel samo 29 glasov svoje monarhistične stranke. Komunisti in socialisti so županske volitve bojkotirali, vsi ostali svetovalci pa so oddali bele glasovnice. Koliko časa bo živila taka občinska uprava, ni težko uganiti.

Navada je, da ob prelomu leta pogledamo vredne in skušamo postaviti temelje dela, ki nas čaka. Tako ukrepajo posamezniki in tudi politične skupine. Dolžnost je, da isto opravimo tudi mi, pripadniki narodne manjšine, in da to storimo z vso objektivnostjo, ki jo terjata težak položaj, v katerem živimo.

V povojnih letih, vse do danes, smo Slovenci na Tržaškem ozemlju iskali politično pot za reševanje svojih problemov. Vsaka stranka je prepričevala naše ljudi, da je edino s sprejemom njenih zamisli možna rešitev za nas vse. Ker so časi Edinosti za nami, so razne politične rešitve, za katere so se potegovale politične stranke, samo še poglobljale razdvojenost, ki je izvirala iz različnih svetovnonazorovskih gledanj na našo problematiko. Rezultat tega dejstva je danes vsem jasen: vemo kaj nas loči, kaj nas Slovence razdvaja, pozabili pa smo na to, kar nas edino lahko druži: slovenstvo.

Ce se hočemo ohraniti kot narod, ki živi na slovenskih tleh v Italiji, - v to smo prepričani - moramo nujno izbrati novo pot. S temi besedami ne mislimo na edinjstvo, ki je danes nemogoče, ker se nihče ne bo odpovedal svojim političnim načelom, ki so za nekatere socializem, za druge demokracija. V ta načela veruje-

mo, zanje smo se borili in na njih bomo vztrajali. A nova pot, ki nam jo narekuje politična stvarnost, je spoznanje, da si moramo postaviti kot cilj ne navijanje za eno ali drugo stranko, ampak delovanje za naš slovenski narod. Narod pa sestavljamo vsi: delavec kmet, obrtnik, trgovec, uradnik in intelektualc. Ne trdimo in nečemo, da se kdorkoli odreče obrambi svojih stanovskih interesov: mislimo pa, da obramba stanovskih koristi ni v protislovju z obrambo narodnih dobrin. Slovenski delavec ima pravico in dolžnost, da brani svoje delavske koristi, a istočasno se mora zavedati, da je Slovenec in zato je njegova prva dolžnost, da ne pozabi na to dejstvo. Dolžnost stranke, ki hoče delovati za narod je, da to dejstvo izpoveduje. Napačno je načelo, da je edina dolžnost posameznika in stranke obramba socialnih koristi. To ni res, posebno pa ni res za narod, ki ne živi v lastni matični državi in ki v svoji sredini nima kapitalističnih sil, ki bi slonele na reakcionarnih pozicijah in onemogočale socialni razvoj ljudstva. Tega se danes zavedamo vsi.

Ker smo iskali izhodišče samo v politični rešitvi, smo pozabili, da so živiljski temelji manjšine njena ekonomska moč. Ce je danes položaj naše manjšine težak, je to zato, ker je njena gospodarska moč povsem izpuhtela. Matična država je sicer v 15 letih zabilila milijarde in milijarde v Trstu, a je to storila nesmotrno, brez načrta, v zasledovanju izključivo političnih ciljev. Skrajni čas je, da ta krivična nesmotrnost preneha. Postaviti moramo gospodarski moment na mesto, ki mu pripada, in to je na pravo mesto v vrsti problemov, ki nas tarejo, ker je jasno, da če tega problema ne bomo ustrezno rešili, je povsem zaman vsako upanje, da bomo rešili našo manjšino samo s trkanjem na narodno zavest. In rešiti ga moramo, v obrambo naše skupnosti, ker v tem pogledu nimamo od Italije kaj terjati!

Zakaj hirajo naše šole? Morda tudi zato ker dijaki, ko jih dokončajo, ne najdejo slovenske ustanove, ki bi jih zaposlila. V tem je krivda, ne pa samo v pešanju narodne zavesti! Mi, ki hočemo našemu narodu nakazovati pot, ne moremo od posameznikov zahtevati žrtve, ki jih mora doprinesati le naša širša skupnost. Ce bomo se nadalje tolerirali odsotnost ekonomske baze naše manjšine, bo slovenska šola polagoma nujno izhrala.

Kdor more naj zato pomisli in ukrene, kar je potrebno: rešitev ni lahka, a je mogoča brez velikih žrtv. Zavedamo se, da so te ugotovitve trpke, ali problemov ne rešujemo z glavo v pesku.

Številčna moč naše manjšine - ki se v demokraciji izraža v glasovih na volitvah - nam narekuje, da Slovenci ne moremo reševati problemov, ki niso naši, ampak države, v kateri živimo. Tak je prvostveno socialni problem. Nekaj tisoč slovenskih glasov, ki gredo Italijanski komunistični partiji gotovo ne odloča pri reševanju problemov italijanskega delavskega razreda! Odsotnost teh glasov pa resno slabi našo manjšino v odnosu do italijanske večine, ker nam manjkajo kot izraz številčne moči naše manjšine v trenutku, ko bi jih mogli uveljavljati kot edini argument, ki ga Italija upošteva.

Italija rešuje problem odnosa do naše manjšine s čisto nacionalnega vidika, za to je dolžnost vseh Slovencev, da upoštevamo to dejstvo in tudi mi iščemo rešitev problema odnosov do Italije v nacionalnem momentu. To pa ne pomeni, da moramo v tem gledanju zaiti v šovinizem (Konec na 2. strani)

TITOVE PRIMERJAVE VZHODA IN ZAHODA

V Beogradu je v zvezni skupščini, ki razpravlja o petletki, govoril tudi Tito. V analizi zunanje-političnih vprašanj ostaja Tito dosledno na kremelski liniji. Prav tako kot ostali sovjetski sateliti govori o »kolonialističnih vmešavanjih« v Kongo, ne vidi pa neposrednega sovjetskega spletkarjenja, zarotništva in hujskanja. Do pičice sovjetske so njegove obtožbe glede položaja v Laosu in Alžiru. V vprašanju moskovske izjave 81 komunističnih partij pa trpko priznava, da je prav svetovni komunizem tisti, ki se vmešava v notranje zadeve Jugoslavije. Povsod drugod po svetu so sovjetski komunisti apostoli miru in sprave, nosilci napredka in rajskih sladkosti, samo v Titovi Jugoslaviji skušajo po l. 1948 »ogražati« pridobitve jugoslovanske revolucije. Tudi pri obravnavanju ostalih jugoslovanskih vprašanj so sovjetski komunisti in njihovi sateliti »tvorci« napadov na Jugoslavijo z namenom, da bi onemogočili njen socialistični razvoj in da bi na ta način povzročili razdor v vrstah komunistov in narodov Jugoslavije.

S svojim govorom je Tito predstavil komunizem tak, kakršen v resnici je. Tudi najbolj lahkoveren zemljan bo razumel, da veljajo vse tiste značilnosti komuni-

stične napadalnosti, vmešavanja v notranje zadeve drugih držav, obrekovanja, potvarjanja resnice - ne samo za Jugoslavijo, ampak za ves »svobodni svet«, ki se ne pokori sovjetskemu nasilju. Vsako izrivanje je z razločevanjem komunistične morale je mlatenje prazne slame.

V ostalem pa je Tito priznal, da je Jugoslavija utrdila svoje sodelovanje z zahodnimi državami na načelih miroljubne koeksistence. Sodelovanje s kapitalističnimi državami je pretežno gospodarskega in kulturnega značaja. Posebno je omenil pri tem Italijo, pa tudi Veliko Britanijo, Francijo, Skandinavijo, Benelux, Švico in Zahodno Nemčijo. Poudaril je tudi, da je gospodarsko sodelovanje z Združenimi državami vedno trdnjšeja in realnejša značaja. Tudi z Avstrijo, Grčijo in Turčijo je bil zabeležen pozitiven odnos.

»Jugoslavija«, je dejal Tito, »je navezala stike z Evropsko gospodarsko skupnostjo in z Evropskim združenjem sodbodne trgovine.«

Tito je v svojem govoru postavil na tehnično Vzhod in Zahod, kdor je radeveden, kam se je tehnika nagnila, naj si govor prebere, v kolikor bi mu ta izveleek ne zadostoval...

Dogodki po svetu

doležile ogromne množice vernikov, ki so po številu presegale vse dosedanje udeležbe, odkar poteka med Jeruzalemom in Betlehemom državna meja. Izraelski in jordanski mejaši so letos obmejne formalnosti izredno olajšali. Za praznike je v svetih krajih vladalo sončno vreme.

OPOZICIJA PROTI KUBANSKEMU DIKTORJU. Dr. Luis Conte Augero, bivši ožji sodelavec kubanskega diktatorja, je na tiskovni konferenci v New Yorku izjavil, da ima Fidel Castro komaj 30 odstotno kubanskega prebivalstva za seboj. V kratkem, je pripomnil Augero, bo prišla delovati radijska postaja »Svobodna Kuba«. - Českoslovaška komunistična vlada je Castru podelila 20 milijonov dolarjev kredita.

REKORDNO TUJSKOPROMETNO LETO 1960. Po statističnih podatkih je v prvih 10 mesecih l. 1960 obiskalo Italijo 16.804.522 tujcev. To je za 1 milijon več kot l. 1956. Od l. 1948 se je pritek tujcev v Italijo podesetoril. Največ tujcev 4,5 milijonov je prišlo iz Zahodne Nemčije.

KONGU GROZI LAKOTA. Dr. Sture Linner, načelnik civilne službe OZN v Kongu, je naslovil na svetovno javnost božični poziv v korist 300000 domačinov, ki živijo v »trikotniku lakote« v Južnem Kasaju. V zadnjih tednih, pravi poziv, je dnevno pomrlo od lakote po 200 domačinov. »Položaj je tako resen, da zahteva pozornost vsega sveta«, zaključuje božični apel.

TRDOZIVO BOŽIČNO IZROČILO PO LJUDSKIH DEMOKRACIJAH. Kljub najhujšemu terorju se komunističnim oblastnikom na Poljskem, v Českoslovaški, v Bolgariji, Romuniji in na Madžarskem ni posrečilo zatreti božičnih izročil. V Budimpešti so Kadarjevi lakaji v parlamentu uprizorili 25. in 26. dec. »božični karneval«, kjer so pod »zimskim drevcesom« zbrali 4500 »pionirjev« in 1500 »pionirskih voditeljev« s plesnim programom, s katerim so hoteli osramotiti božično svečanost. Na Českoslovaškem so v ta namen izdelali posebne filme za vojake. Na Poljskem, na Českoslovaškem in na Madžarskem so oblasti pod pritiskom javnega mnenja tudi letos tolerirale božične proslave, v Romuniji, Jugoslaviji in Albaniji pa je božično čaščenje uradno prepovedano. Letos se je ta prepoved izjalovila, ker je božič padel na nedeljo. Vsa poročila iz

okraj železne zavese so naglašala izredno veliko udeležbo vernikov pri cerkvenih božičnih svečanostih. Rdeče kolonialne vladavine ne morejo niti z neokusnimi profanacijami in niti z uradno prepovedjo izkoreniniti krščanske tradicije. Nasprotno se je to tisoletno izročilo v zatiranih dušah še bolj poglobilo in okreplilo.

ZAMENJAVA SCENERIJE V SAUDSKI ARABIJI. Kralj Ibn Saud je svojega brata, Emila Fajzala, ki je marca 1958 prevzel oblast v deželi, odstopil. Nadzorstvo nad državo je prevzel sam.

Papeževa božična poslanica

Papež Janez XXIII. je dne 22. decembra naslovil iz svojega zasebnega radijskega avditorija vsemu svetu svojo letošnjo božično poslanico, s katero je voščil blagoslovljem božič episkopatu, duhovščini, vernikom in vsem ljudem na zemlji. Govor je bil svečani napotek za življenje v resnici s pomočjo štirih človeških dolžnosti: z mislijo in čaščenjem, z govoric in delovanjem za resnico. To je bila osnovna misel, ki si jo je papež Janez XXIII. izbral za svoj božični nagovor vsem narodom sveta.

Resnica, h kateri je človek že po naravi nagnjen, krene v moderni družbi kaj rada s prave poti in to v širšeznatih modernih pripomočkih za širjenje misli, govora in pisane besede.

Prav zaradi tega se papež v prvi vrsti obrača do državnih poglavarjev in upraviteljev državnih skupnosti, do vzgojiteljev: očetov in šolnikov, da bi v polnem izpolnjevali dolžnost zavzemanja za resnico. Treba je misliti na resnico, jasno

Srečno in uspešno 1961
želi vsem Slovincem
DEMOKRACIJA

pojmovati Boga, odrešenje sveta, Cerkev, moralo, pravičnost, filozofijo in umetnost. Toda vse to še ne zadostuje. Resnico moramo častiti brez izgovorov in sramu. Zakaj torej silimo svojo vest k molku, zakaj iščemo kompromisov v posvetnem in verskem življenju?

Resnico častiti pomeni: jo izpovedovati in se zanjo zavzemati. Tako zadržanje ustvarja plemenitega človeka in resničnega kristjana, posebno še ob težkih preizkušnjah, ki se pojavljajo. Te preizkušnje moramo sprejemati kot mučenci in izpovedovalci vere.

V soboto, dne 14. januarja 1961 ob 21. uri v HOTELU EXCELSIOR PALACE

X. TRADICIONALNI DOBRODELNI PLES

Vstop samo z vabilom. Vstopnice in rezerviranje miz v Ul. Machiavelli 22 telefon 36-275 dnevno od 17. do 19 ure. SDD v TRSTU

VESTI z GORIŠKEGA

Gre torej za raznarodovanje in teptanje človeških pravic

»Primorski dnevnik« je zaporedoma od novembra dalje poročal o prepovedi dvojezičnosti na tržaškem sodišču, o dr. Palamarovemu pismu vladi, glede priznanja jugoslovanskih študijskih naslovov, ki ga odsvetuje, o ukrepu goriskega prefekta, ki je razveljavil sklep doberdobskega občinskega sveta glede dvojezičnih javnih napisov in o številnih protestnih izjavah slovenskih organizacij ter o protestnih obiskih pri imenovanih krajevnih oblasteh.

»Demokracija« je tudi objavila nekaj stvarnih člankov o vseh krivicah, ki se Slovincem v Italiji godijo ter tudi prosteno izjavo tržaške Slovenske demokratske zveze in Slovenske katoliške skupnosti.

Na vse to ni še nobenega odmeva z vladne strani.

Sredi septembra 1947 je takratni predsednik vlade De Gasperi zagotovil nekaterim slovenskim odposlancem, da bo uživala slovenska jezikovna skupnost v Italiji prav vse svoje pravice tako, kakor druge manjšine, to je nemška in francoska. To De Gasperijevo izjavo je radio uradno objavil in Slovinci smo verjeli, da se uredni, v upanju, da bo tako vsoka oblast, ki jo je zastopal krščansko demokratičen mož, besedo držala.

Kmalu zatem je prišel v Gorico za prefekta g. dr. Palamara, katerega sem kot predstavnik Slovenske demokratske zveze večkrat obiskal in ga poznanilo za splošno zaščito nas Slovincem. Dr. Palamara je resnično zelo vljuden gospod in z njim se je dalo govoriti pristo in odkritosrežno.

Koncem leta 1948 mi je rekel, da ima v predalu osnutek zakona za slovenske šole, pokazati pa ga ni hotel, češ da ni še primeren in ugoden čas za njegovo objavo.

Pri nekem naslednjem obisku mi je kar ex abrupto dejal: »Kaj pa če bi jaz ukazal izgnati otroke optantov iz slovenskih šol?«

Seveda sem jaz ves osupel dvignil roke in ga roteče prosil: »Ne, ne, gospod prefekt, tega ne storite!«

Slovenska demokratska zveza in tudi Demokratična fronta Slovencev v Italiji sta vsaka s svoje strani zahtevali od vlade zaščiten zakon.

Nekega dne, mislim, da je to bilo januarja ali februarja 1950, je prefekt dr. Palamara poklical najprej ene, potem druge zastopnike imenovanih organizacij in nam deloma prečital, deloma ustno povedal odgovor vlade na našo zahtevo po zaščiti. Odgovor se je v glavnem glasil takole: »Vlada že šteti slovensko manjšino in ta uživa vse pravice, ki se je tičejo.«

Tako je predsednik vlade De Gasperi preklical dano besedo in obljubo od septembra 1947. Ob njegovem obisku v Gorici leta 1952 je še dodal, naj zahvalimo Boga, da živimo tostran državne meje.

Kar zadeva otroke slovenskih optantov pa je znano, da prefektova grožnja ni ostala pri besedi, ampak da so ti bili res izgnani iz šol s slovenskim učnim jezikom.

Ob neki priliki me je g. dr. Palamara spomnil na mojo osuplost in gorečo prošnjo, naj otrok optantov ne da izgnati iz slovenskih šol.

»Primorski dnevnik« poroča, da je sedanjji goriški prefekt g. dr. Nitri zelo prijazno sprejel slovenske zastopnike, ki so ga obiskali in se pritožili zaradi razveljavljave gori omenjenega sklepa doberdobskega občinskega sveta, toda odločno, da jim je povedal, da ni še zakonov, ki uveljavljajo šesti člen ustave.

Vse to, kar se je zgodilo na Tržaškem in na Goriškem, ni zame nič novega. Ponašanje krivice in očitno raznarodovanje, ali namen raznarodovanja, kakor ga kažejo razni ukrepi, pa me silita, da povem naši javnosti, kako neutemeljeni so izgovori, ki jih oblast rabi, ko gre za nespoštovanje naših državljanjskih in človeških pravic.

Italija se je vrnila v Trst na podlagi londonske spomenice, ki jo je italijanska vlada podpisala in se zavezala izvesti in spoštovati vse, kar je v njej zapisano. Sodniki so italijanski funkcionarji, odvisni od vlade ali bolj točno od pravosodnega ministrstva. Sam dr. Palamara je v Trstu italijanski vladni komisar.

Pa se upajo trdit, seveda ko gre za spoštovanje pravic slovenskega avtonomnega ljudstva, da parlament ni še potrdil londonske spomenice in da zato ta ni še stopila v veljavo!...

»Primorski dnevnik« je v pogledu ravnanja goriske prefekture pisal, da se ta menda drži nekega zakona iz leta 1923.

Gre za zakon št. 800 od 29. 3. 1923, ki je uvedel v naše kraje uradna imena občin, krajev in drugo. Gospod prefekt pa se ni skliceval na ta zakon, ampak na šesti člen ustave, ki da ga še noben zakon ni uvedel.

Tudi ta trditev ne drži in ukrep, ki je razveljavil sklep doberdobskega občinskega sveta, krši prav določilo zakona št. 800 od 29. 3. 1923, ker daje člen 2 tega zakona pravico upravam krajevnih ustanov, da

rabi tudi slovenska imena krajev poleg italijanskih.

Ne samo to, ampak po 3. členu tega zakona imajo krajevne uprave, to je občinski sveti izrecno pravico zahtevati, da se uvedejo tudi dvojezični pečati, znaki in napisje.

V italijanskem besedilu se omenjena dva člena glasila:

Art. 2. Nelle insegne, nei timbri e nei suggelli delle autorità e amministrazioni statali e di quelle altre autorità e amministrazioni la cui lingua d'ufficio è la lingua dello Stato, e inoltre negli atti pubblici ed amministrativi redatti nella lingua ufficiale dello Stato, si debbono usare i nomi che sono indicati nella prima colonna (italijanska oblika op. ur.) degli elenchi allegati.

Il nome indicato nella seconda colonna (slovenska oblika op. ur.) sarà aggiunto, fra parentesi, solo nei casi in cui le autorità e amministrazioni predette lo ritengono opportuno per ragioni di pratica e comune intelligenza.

Art. 3. Nei timbri, nei suggelli, nelle insegne e nelle altre scritte esposte al pubblico dalla autorità e amministrazioni che potranno eventualmente essere autorizzate ad avvalersi di una lingua diversa da quella ufficiale dello Stato, si debbono usare i nomi indicati in tutte e due le

colonne degli elenchi allegati. Il nome aggiunto nella seconda colonna deve tenere il secondo posto, fra parentesi, e non può essere scritto con caratteri più appariscenti di quelli del nome italiano.

Iz tega jasno izhaja, da ima prefektura dolžnost, ali vsaj moč pristati na sklep občinskega sveta glede slovenskega napisu zraven italijanskega, in to tudi na podlagi drugega, tretjega in šestega člena ustave ter listine človeških pravic.

»Demokracija« je pravilno ravnala, ko je objavila članke ki so pokazali, kako oblast ne drži danih obljub in ne spoštuje naših človeških pravic.

Toda sami protesti pri krajevnih oblasteh ne zaležejo nič. Treba je protestirati pri sami vladi in zahtevati spoštovanje naših pravic od strani tistih, ki so pred svetom odgovorni za našo usodo.

Papež Janez XXIII je naslovil za božič odločno besedo samim predstojnikom oblasti in jih svaril, naj ravnajo pravično in spoštujejo pravice in svobodo vseh državljanov. Ali pa zaleže kaj to svarilo? Tu pri nas prav nič.

Italijanska javnost v notranjosti republike ne pozna slučajev raznarodovanja na našem področju, ker jo razni listi tajajo z lažmi. Zavedamo se, da je oblast proti nam, kar zadeva spoštovanje naših bistvenih pravic. Zato si moramo poma-

gati sami in nastopiti v meji zakona, toda na način, da nas sliši vsa italijanska javnost in po potrebi tudi zunanja, ker so ukrepi oblasti raznarodovalnega značaja, kar jasno dokazuje tudi samo pismo tržaškega vladnega komisarja.

Ni ravnal pravilno doberdobski župan, ko je izjavil in je izjavo priobčila mesečna revija »INIZIATIVE ISONTINE«. Zupanova izjava, da »izven želje, ki jo z neke strani izražajo, da bi videli imena vasi in ulic tudi v slovensčini, kar bo predmet posebne skrbi, ni posebnih vprašanj (non vi sono particolari problemi) za državljane slovenskega jezika...« itd., ne odgovarja dejstvu, ker slovensko ljudstvo zahteva šolski in splošni zaščitni zakon. Take izjave, tudi če so dane v dobri veri, izrabljajo italijanski listi in tudi oblast, nam v škodo. Saj je tudi doberdobski župan prav dobro znano, da naš bi radi raznarodili in da oblast sama ne spoštuje naših pravic. Ali ni res, da je prefektura zavrnila tudi sklep doberdobskega občinskega sveta, da morajo uradniki obvladati tudi slovenski jezik?!

Previdno, torej, da si sami ne kopljemo brezna!

Bolj pravilno in točno sta v isti reviji »Iniziative isontine« povedala steverjanski župan in podžupan, da ljudstvo namreč zahteva poleg šolskega tudi splošni zaščitni zakon.

Ta zahteva je utemeljena v sami ustavi, ki je temeljni državni zakon, saj priznava in jamči nekršljive pravice človeka (člen 2) in proglašča, da so vsi državljani, brez razlike jezika, enakega dostojanstva, enakopravni pred zakonom (člen 3).

dr. Avgust Sfiligoj

Občinska seja v Sovodnjah

Dne 23. decembra se je sestel občinski svet v Sovodnjah in sklenil, da ostane trošarinska lestvica za leto 1961 nespremenjena; da se za posojilo primanjkljaja v proračunu za leto 1959 v znesku lir 6.280.000.— prenese na državno ustanovo Cassa Mutua; da se prenesejo neizbrani skladni izdatki na druge izbrane postavke.

Poleg nekaterih drugih manjših sklepov, so razpravljali tudi še o poimenovanju ulic. Na županovo pripombo, da se morajo vse ulice preimenovati, je občinski svetovalec gospod Cernic iz Rupe mnenja, da je treba naši občini ohraniti slovensko lice in zato poimenovati vse ulice po imenih naših velikih narodnih mož, ki jih je mnogo in na katere smo lahko ponosni. Tudi župan je za to, da se ulicam dajo slovenska imena, misli pa, da bo prefektura ta predlog razvnila. Gospod Cernic odgovarja, da moramo kljub morebitnim zavrnitvam vztrajati in zahtevati, da se po naših vaseh imenujejo ulice in trgi po slovenskih možeh. Če bomo vztrajali, nas bodo končno tudi zadovoljili. Če pripadajo ažijskim narodom njihove pravice, se mora prefektura zavedati, da živimo v tej občini Slovinci strnjeno že 1300 let, zato predlaga, da se po praznikih sključ posebna seja za preimenovanje ulic. Zupan in vsi odborniki so predlog sprejeli.

† dr. Josip Bitežnik

V četrtek 22. decembra m. l. je nenadoma umrl v Gorici dr. Josip Bitežnik, znani javni delavec in goriški urednik Novega lista.

Pokoju je bil star 69 let, po rodu iz Solkana. Srednje šole je obiskoval in dovršil v Gorici. Prva svetovna vojna je tudi njega potegnila k vojakom in na avstrijsko-rusko fronto, kjer je padel v rusko ujetništvo.

Po povratku iz ujetništva je promoviral za doktorja prava v Zagrebu, za odvetništvo pa se ni odločil, ker se je raje posvetil političnemu delu v vodstvu krščanskih socialcev v Juljski krajini, to je v kratkem nameštju v Italiji.

V Gorici je vodil pisarno Kmetsko delavske zveze, sodeloval pri »Goriški straži« in pozneje pri »Novem listu«, in raznih drugih publikacijah. To je bila tudi najplodnejša doba njegovega javnega delovanja.

Leta 1930 je odšel v Jugoslavijo, odkoder se je vrnil po drugi svetovni vojni in nastopil kot profesor na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Leta 1952 ga po znanem razkolu Krščanskih socialcev vidimo zopet v političnem boju in sicer kot goriskega urednika »Novega lista« z znano politično smerjo.

Letošnje šolsko leto je poučeval na nižji srednji šoli s slovenskim učnim jezikom. Preminul je točno ob deseti obletnici tragične smrti hčerke Marjanke, ki je, kakor znano izgubila mlado življenje ob prometni nesreči v Nabrežini decembra 1950.

Zapušča ženo, gospo Cecilijo, dva sina, dr. Mitjo in g. Lavkota ter dve hčerki, gospo Mihajlo, omoženo Habsjan sedaj v Kanadi, in visokošolsko gospd. Vido, katerim izrekamo naše sožalje zaradi hude izgube, ki jih je zadel.

Pogreb se je vršil v soboto zjutraj 24. decembra ob lepi udeležbi njegovih somišljenikov, zastopnikov drugih slovenskih političnih organizacij, profesorjev in dijakov ter obilice ljudstva.

Pogreb pokojnega gospoda Černica

V ponedeljek 19. decembra popoldne smo pokopali pokojnega gospoda Franca Černica. Pogreba, ki so ga vodili mirenski dekan, čg. Pahor, domači gospod župnik in čg. Eržen iz Gorice, se je udeležilo veliko število domačinov in tudi nedomačinov, med katerimi smo opazili tudi predstavnike sovdenske občinske uprave in zastopstvo tovarne SAFOG.

GOSTILNA

KOMEL

ZELI SREČNO NOVO LETO!

Via Trieste 104

GORICA

S seje občinskega sveta

Goriški občinski svet je zasedal precejkrat v mesecu decembru. O razpravah istega do božičnih praznikov poročamo nadalje, da je sklenil zaupati občini, dobo devet let, upravo »Doma počitka« (Casa di riposo) v Ločniku.

To bo stalo občino predvidoma kakih 30 milijonov lir na leto. Zaenkrat bo sprejetih samo sto oseb, proti popolnemu ali delnemu plačilu in tudi brezplačno. V imenu slovenskih svetovalec je dr. Sfiligoj predlagal, naj bi v Dom sprejeli tiste, ki so vse življenje delali in si zaslužili počitek. To pa proti plačilu v celoti, ali delnemu, ali pa, po uvidenosti, tudi brezplačno. Drugim vrstam potrebnih naj služi pa hiša v ul. Bajamonti (ECA). Svet je imenoval tudi nadzorni odbor, ki ima nalogo uvesti delovanje Doma, pregledati prošnje za sprejem in jih rešiti, nastavitvi osebe in po šestih mesecih predložiti osnutek pravilnika.

Odbor sestavljajo: občinski odbornik za zdravje in higieno, občinski odbornik za socialno pomoč in pet izvoljenih članov. Izvoljen je bil tudi dr. Sfiligoj. To prav tudi zato, da je v odboru Slovenec, saj pridejo v poštev za sprejem v Dom tudi Slovinci.

Nadalje je svet razpravljal o novem občinskem vodovodu, ki ga občina s pomočjo državnega denarja zgradi na Majnici. Zato je svet odobril 30 milijonov lir stroškov za nakup dvajset hektarjev prostora za centralo tega vodovoda.

Svet pa je razpravjal tudi o proračunu občinskih podjetij za vodo, luč in plin ter ga potrdil. Kljub velikim stroškom za na-

krat raznih potrebščin, izkazuje proračun keke tri milijone lir dobička. Pri tej priliki je dr. Sfiligoj poročal vsi naklonjenost in pomoč steverjanski občini, da pridejo tudi Steverjanci do vode, ki jo nujno rabijo.

V petek 23. decembra je svet razpravljal o dveh arbitražnih sodbah v sporu med občino in tvrdko Bozzini in Giocheti, ti, ki je do konca leta 1958 pobirala občinski davek na potrošnje. Sodbi sta vsaj v moralnem oziru ugodni za občino in svet jo je vzel na znanje. Ker gre za arbitražni sodbi, glasom katerih je v eni občina denarno zmagujoča za kake tri milijone dvestošestdeset lir, v drugi pa obojena na približno pet milijonov sedemdesetšestdeset, ni možnosti priziva proti njima, kot samo iz razloga ničnosti in revizije. Oba slučaja pa pri stvari ne prideta v poštev. Treba je še omeniti, da je donos dohodkov od davka na potrošnje v zadnjih dveh letih mnogo višji od prejšnjih let.

Tiskarski škrat

V poročilo o seji goriskega občinskega sveta, ki ga je prinesla »Demokracija« od 20. decembra, se je vrnil tiskarski škrat. Kjer je namreč govor dr. Sfiligoja o D'Annunziu, čitaj pravilno: »Tako tudi v Lombardiji, kjer sem (ne: kjer je...) študiral, je bila sodba o (ne: od) D'Annunziu negativna.«

Novi slovenski dekan

Ker je mons. Alojzij Novak, dekan iz Standreža pri Gorici, zaradi starosti odstopil, je povznan v čin dekana v istem

kraju čg. župnik Jožef Zorž. Izkreno čestitamo!

Kakor znano združuje štandrediški dekanat vse slovenske župnije goriske škofije,

„SOČA“

ne bo več izhajala

Uredništvo in uprava Soče sta v številki z dne 24. decembra obvestila naročnike in čitatelje, da list ne bo več izhajal. Slovinci smo tako ob eno glasilo, pa čeprav drugačnega političnega mišljenja. Sicer pa bo »Primorski dnevnik« nadaljeval tudi nalogo, ki jo je doslej vršila »Soča«.

Silvestrova noč

Sred Silvestrove noči drobno dete se rodi, drobno dete — novo leto, s plaščem zvezdnatim odeto.

Kot iz gnezda mlad orlič se spusti raz skalnat grič kraljevca na zemljo spečo, v sladkem upanju drhtečo.

Sred samotnega polja sreča starega moža: ves betežen, bled in siv roma preko belih njiv.

»Kdo si, romar pozni ti?« dete ga nagovori. Starček trdno vanj zare se in na palico opre se.

»Ne poznaš me, sinko moj? Jaz sem vendar oče tvoj! S teško butaro trpljenja se poslavljam od življenja...«

Kot meglica sred noči se razblini — več ga ni. Smrt je žezlo mu izvila, ura polnoč je odbila.

Mirko Kunčič

Javna zahvala

Toplo se zahvalujemo vsem prebivalcem okolških vasi, ki so se ob začetku šolskega leta spomnili naših revnih dijakov s tem da so darovali Dijaškemu domu razne količine živil in drugega.

Uprava Slovenskega Dijaškega doma v Gorici

DAROVI

G. Karol Jakonič iz Kanade daruje v sklad »Demokracije« Lir 2000.— Iskrena hvala!

SREČNO NOVO LETO ZELI

Kavarna Bratuš

ULICA MAMELI

GORICA

STAVBARSKO PODJETJE

ERNEST MAKUC

želi srečno Novo leto

GORICA - Ulica Parini, 8

Problematika Slovencev ob prelomu leta

(Nadaljevanje s I. str.)

ali v fratelanco. Iskati izhoda v fratelanci je politično nerealno. V italijanski vladi, ki edina predstavlja italijanski narod, pa bo to nekomu prav ali ne, naletimo na vse prej kot na bratska ušesa.

Od Italije moramo zahtevati to, kar nam gre kot narodu in ne kot posameznim strankam! Če prepučamo obrambo naših slovenskih pravic v roke stranki, ki je v politični opoziciji do vlade, dopuščamo, da se naše zahteve postavljajo na isto raven kot ostale zahteve opozicije. Kot take pa so že v naprej obojene na načelno nerazumevanje in neupoštevanje. Mogoče ni pravično, da se to dogaja, ali v politiki velja samo stvarnost in stvarnost je takšna.

Dolžnost Italije je pač, da uridi, da ni v interesu nikogar zavlačevati z rešitvijo perečih vprašanj naše manjšine; taka politika bi dosegla samo to, da bi tok dogodkov potisnil strpnejše med nami ob stran in spravil na površje radikalnejše sile. Zgodilo bi se to, kar se dogaja na Južnem Tirolskem, kjer ima Italija danes dosti težje stališče kot bi ga imela, če bi ugodila zahtevam nemške narodne manjšine pred nekaj leti. Hočemo li, da pride od tega?

Povedali smo in ponavljamo, da hočemo

biti lojalni italijanski državljani; nihče pa naj si ne domišlja, da pojmujejo lojalnost kot ponižno kimanje. Naša lojalnost terja lojalnost Italije do nas. Ta dva pojma sta za nas nerazdružljiva. Zato zastopamo mišljenje, da dokler nam Italija ne prizna odkrito in pošteno vseh naših pravic, ki niso samo zajamčene v svobodno podpisanih mednarodnih dogovorih, ampak temeljijo na italijanski ustavi, vse do takrat si moramo vsi Slovinci iskati pot, ki vodi k solidarnosti nas vseh. Vsak izmed nas, naj ohranja svojo politično prepričanje, vsi pa moramo hoteti eno in isto, ker smo vsi Slovinci. In ker ne zadostuje nekaj hoteti, ampak je treba tudi vse potrebno storiti, da se to hotenje izoblikuje v živo dejstvo, si moramo Slovinci izbrati novo pot. Pot slovenske obrambe lastnih koristi.

Ko bo Italija priznala vse naše pravice, ko bo s tem zajamčen obstoj in življenje naše narodne manjšine, samo takrat si bomo lahko dovolili politično razdvojenost. Ampak takrat, ko bo do tega prišlo, ne bomo hoteli biti več razdvojeni, ker bomo končno le spoznali, kaj pomeni biti bratje. Bratje med Slovinci. To je edina fratelanca, ki jo potrebujemo in v katero verujemo.

Branko Agneletto

VETRIH IVAN

ZALOGA DRV IN PREMOGA

ZELI SREČNO NOVO LETO!

Ul. Lantieri, 5 - Tel. 25-47 GORICA

POGLED NAZAJ

V svojih božičnih poslanicah so svetovni državniki označevali leto 1960 za leto razočaranj. Vesoljno človeštvo je trdno verjelo, da se bodo napetosti med Vzhodom in Zahodom, če že ne odpravile, pa vsaj pomembno ublažile. Ti upi in nade so navdajale človeštvo zlasti v času priprav za pariško vrhunsko konferenco meseca maja.

Obiski Nixona v Sovjetiji in Hruščeva v Združenih državah so napovedali bližnji konec hladne vojne. V Camp Davidu sta Eisenhower in Hruščev ugotovila, da so medsebojni pomenki za ohranitev svetovnega miru učinkovitejši od vojnih groženj. Hruščev je Eisenhewera povabil v Moskvo in tudi Francozi so hiteli s svojimi povabi. Ob koncu 1. 1959 je Eisenhower obiskal kar 11 evropskih in azijskih držav.

Začetek leta 1960 je bil ves posvečen pripravam za vrhunsko konferenco, za katero se je s posebno vnmemo zavzemal Nikita Hruščev. O teh pripravah je obširno poročal svetovni tisk, z njimi so se ukvarjala vsa svetovna radijska in televizijska omrežja. Državni poglavar Giovanni Gronchi je v prvih dneh februarja obiskal Moskvo in s svojim obiskom želel doprinesiti svoj delež k splošnemu pomirjenju. Mesec dni po tem dogodku je došel v Pariz sovjetski ministrski predsednik Nikita Hruščev.

Vsi ti številni znaki pomirjenja pa so se 1. maja nenadoma sprevrili. Tega dne so Sovjeti nad svojim ozemljem sestrelili ameriško letalo U-2. Pilot se je rešil s padalom. V Moskvi je zavrelo Nikita Hruščev je preklical povabilo predsedniku Združenih držav, da obišče Sovjetijo. Združene države so priznale, da pošiljajo svoja letala nad sovjetsko ozemlje, to pa spričo nenehnih sovjetskih groženj, da bodo z raketami pokopali zahodni svet, če ne preneha z obrambnimi napori proti sovjetski napadalnosti.

Sredi maja so v Pariz dopotovali na vrhunsko konferenco: Eisenhower, Macmillan in Nikita Hruščev. Sejo vrhunske konference je otvoril gostitelj, general De Gaulle. Takoj po pozdravu se je ogledal Hruščev in prostaško napadel predsednika Združenih držav ter zahteval, da se opraviči zaradi letala U-2 in da kaznuje krivce. Macmillan in De Gaulle sta poskušala razboritega Hruščeva pomiriti, pa nista uspela. Hruščev je vrhunsko kon-

ferenco torpediral. Državniki so se razšli, preden so sploh pričeli razpravljati o svetovnih vprašanjih.

Dne 1. julija so Sovjeti sestrelili daleč od sovjetskih meja ameriško letalo RB-47. Od šestih članov posadke, sta se rešila samo dva. Pred Varnostnim svetom so pri obravnavi tega incidenta ugotovili, da so Sovjeti ameriško letalo sestrelili več kot 100 km od sovjetske obale. Preiskovalno komisijo, ki naj bi ugotovila dejansko stanje, so Sovjeti zavrnili.

Tudi razorožitvena konferenca, ki je zasedala Zenevi, se je razšla. Sovjeti so zahtevali uničenje vseh orožij. S to mislijo so soglasni tudi zahodnjaki, zahtevajo pa stalno nadzorstvo, ki ga Sovjeti odklanjajo.

Sovjeti in Rdeči Kitajci so s svojimi spletkami preprečili Eisenhowerov obisk Japonski.

Leto 1960. je za Afriko leto osvoboditve. V črni celini je nastalo nič manj kot 17 novih samostojnih držav. Seveda ta razvoj ni potekal brez zelo resnih trenj. Velika Britanija in deloma tudi Francija sta afriške narode polagoma pripravljali na samostojnost, medtem ko se Belgijci za tako vzgojo niso menili. Vsi ti narodi bodo morali premagati še premočne težave, posebno še zato, ker so izpostavljeni močni, ideološki ofenzivi s strani svetovnega komunizma, ki bi rad na teh ozemljih postavil svoja oporišča. Eden izmed vidnejših

komunističnih agitatorjev je gotovo bivši kongoški vladni predsednik Lumumba. Ob zasedanju OZN in ob drugih priložnostih se je Nikita Hruščev očitno potegoval za svojega ljubljénčka.

V OZN je Nikita Hruščev, ki se je otvoritve zasedanj udeležil z vsemi svojimi sateliti, poskušal na vse kriplje odstraniti generalnega tajnika Hammarskjolda, zahteval je premestitev sedeža OZN in popolno preureditev te svetovne organizacije, ki naj bi bila pod kremeljskim vplivom. Poskušal je nadalje zasnovati nove afriške države z raznimi svojimi predlogi in tudi s svojo bojevitostjo. Končno je odpotoval domov s praznim žepom.

Zmaga senatorja Kennedyja v Združenih državah bo morda najpomembnejši dogodek 1. 1960. Pomembna tudi zato, ker je prav v tem letu Nikita Hruščev usrdil komunistično zavojevanost na Kubi, pred samimi vrati Združenih držav.

Komunistična preizkušena modrost pravi: Če ne gre s silo, bo šlo s smehljaji. Zato se Nikita že sedaj dobriko novemu ameriškemu predsedniku Kennedyju. Ali pa so njegova snubljenja tudi iskrena, bo pokazala bližnja prihodnost.

Kakšni so izgledi svetovne politike v letu 1961, je težko napovedovati. Položaj se bistveno ni spremenil. Morda bo nova ameriška vlada zares prinesla olajšave. Na delu bodo mlade sile in to je v veliko uteho izmučenemu človeštvu.

Resolucija Sindikata slovenske šole v Trstu

Slovenski šolniki, zbrani dne 18. dec. 1960 na rednem letnem običnem zboru Sindikata slovenske šole v Trstu, so razpravljali o položaju slovenskega šolstva in njegovega osebja ter posebej še o stališču, ki ga je zavzel do slovenske šole dr. Giovanni Palamara, vladni generalni komisar, s svojim pismom, naslovljenim dne 11. nov. 1960 predsedniku vlade, ministrstvu za zunanje zadeve in prosvetnemu ministrstvu.

Obični zbor Sindikata slovenske šole je z ogorčenjem ugotovil:

- 1) Najnovejše priporočilo krajevnega vladnega predstavnika osrednji vladi glede jugoslovansko-italijanskega kulturnega sporazuma dokazuje načrtno zapostavljanje pravic slovenske narodne manjšine.
- 2) 15 let po obnovitvi slovenskih šol v Italiji slovensko šolstvo še vedno ni uza-konjeno.
- 3) Kljub večkratnim posredovanjem zastopnikov slovenske manjšine v Italiji merodajne krajevne in osrednje oblasti niso rešile perečih problemov, ki zadevajo slovenske šole in njihovo osebje.
- 4) Pri imenovanjih osebja na slovenske šole Tržaškega ozemlja se pojavljajo vsako leto nove neutemeljene spremembe, ki so škodljive rednemu šolskemu delu.
- 5) Solska uprava ne skrbi za to, da bi

na slovenskih šolah poučevalo osebje, ki popolnoma obvlada slovenski jezik, kar je v nasprotju z vsako leto objavljenimi uredbami.

6) Pri nameščanju na slovenske srednje šole se daje prednost univerzitetnim študentem pred kvalificiranimi učnimi močmi.

Spričo teh dejstev obični zbor Sindikata slovenske šole v Trstu obsoja tako ravnanje in zahteva, da bi se v bodoče take krivice ne bi ponavljale.

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzutta 18-I.

CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesečno L 50.— letno L 600.—
Za inozemstvo:
mesečno L 90.— letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Stoletnica miramarske grajščine

Miramarska grajska kronika poroča:
»Na sveti večer 1860. Njihove ces. visokosti, nadvojvoda in nadvojvodinja sta zapustila gradiček in se namestila v prostori miramarske grajščine... Ob 7 uri sta razdeljevala božične darove... Ob polnoči pa sta se udeležila polnočnice v bogato razsvetljeni grajski kapeli...«

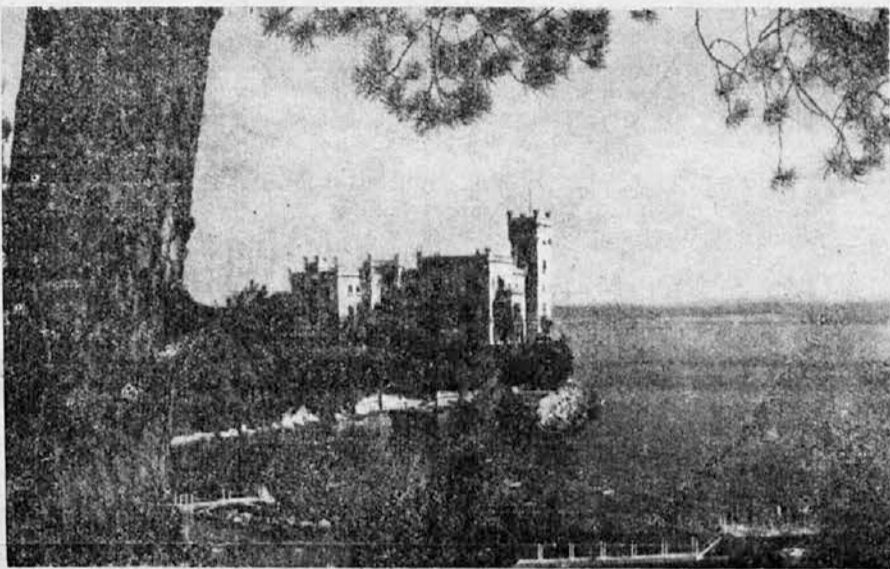
Štiri leta so gradili miramarski grad. L. 1856 je Maksimilijanov zastopnik Franz v. Gossleth pooblastil podjetnika Antona Hauserja, da pod vodstvom arhitekta Karla Junkerja izvrši naslednja dela: Planira stavbišče, uredi pristanišče, zgradi cestnišče do konca parka, uredi vodovodno napeljavo in zgradi konjušnico. Podjetnik se je obvezal, da bo grad zgrajen do marca 1858. Stroški so bili preračunani na 280.000 goldinarjev (v današnjem denarju približno 200 milijonov lir).

Ze kmalu pa se je izkazalo, da so s časom in denarjem računali brez krčmarja...

Nadvojvoda Maksimilian je pred tem stanoval v vili Lazarevič, ki še danes stoji v ul. Tigor 23 in je v bližini vile Necker, kjer je bilo takrat poveljstvo cesarske mornarice in kateremu je poveljeval od l. 1854. dalje. V vilo Lazarevič je l. 1857 pripeljal tudi svojo nevesto Karlo, hčerko belgijskega kralja Leopolda I., s katero se je poročil v Bruslju. Nekaj časa pred tem je bil imenovan za generalnega guvernerja Lombardije in Benečije.

Za začasno bivališče v miramarskem gradu je bil zgrajen gradiček, ki seveda ni mogel sprejeti pod svojo skromno streho številnega Maksimilijanovega spremstva. Pred točno sto leti se je torej dvojica namestila v prtiličju miramarske grajščine. Prvo nadstropje so dokončali šele l. 1871, štiri leta po tragični Maksimilijanovi smrti.

Tržaški državni arhiv navaja skupne stroške celotnega miramarskega kompleksa v znesku 644895 goldinarjev (v današnjem denarju nad pol milijarde lir). Za samo grajščinsko poslopje so izdali 305000 goldinarjev (okrog 210 milijonov lir). Maksimilian je v miramarskem gradu

preživel vsega nekaj nad tri leta in še v tem času je bil pogosto odsoten. V tem času se je rad zadrževal tudi na dalmatinskem otoku Lokromu blizu Dubrovnika, ki je bil takrat njegova last, in se je tja prevažal z jahto »Fantasia«.

Dvojica je v miramarskem gradu posevala svoj prosti čas umetnosti, znanosti in literaturi, kar pričata bogata in dragocena knjižnica ter zbirka umetnin. Maksimilian se je ukvarjal tudi s pisateljstvom, kar dokazujejo njegovi potopisi, zgodovinski in filozofski spisi.

Danes je miramarski grad ena izmed najbolj privlačnih tujkoprometnih zanimivosti našega mesta.

Gledališka sezona

Slovensko gledališče v Trstu je svojo šestnajsto gledališko sezono pričelo z uprizoritvijo Kaiserjeve igre v starih dejanjih »Glasbena skrinjica«.

Zapletena vojna dogodivščina očeta, sina in snaha, se odigrava v mali ribiški vasi. Ko snaha dobi od vojaškega poveljstva obvestilo, da je bil njen mož ubit na bojišču, se polagoma zaljubi v svojega tasta. Toda Paul Chaudraz ni umrl, ampak je pri bombardiranju izgubil spomin. Po dolgi zapletljivi se ponudi za hlapca prav v svoji lastni hiši, kjer ga nihče ne prepozna. Tudi on sam si najmanj ne misli, da je pri očetu in ženi. Vendar se nekega dne Paulu vrne spomin in iz ljubečnega umije svojega očeta, toda se moralno očisti očetomora s tem, da se prostovoljno poda v smrt, da reši s svojim junakiškim dejanjem življenje dvajsetim sovaščanom.

Delo je zreziral kot gost Franc Žižek, svoje vloge pa so več ali manj doživeto odigrali Jožko Lukež, Zlata Rodoškova, ki je bila v svoji vlogi nekoliko groba, Julij Guštin in Stane Raztresen.

Drugo premiero predstavlja slovenska komedija v dveh delih »Manevriri. Malo posrečena humoreska skoraj nima vsebine, kajti pisatelju je bilo predvsem do tega, da bi gledališko vzgojeno občinstvo zabaval z večkrat posređenimi domisljicami na račun slovenskih klasikov. Od igrancev bi lahko posebej pohvalili igror Lili Nakrstove v vlogi kobile in Jožka Lukeža v vlogi cesarja Janeza.

Zadnja premiera, ki smo jo gledali pred kratkim, pa je drama španskega pisatelja Casone »Drevesa umirajo stoje«. Gre za zgodbo stare gospe, ki ima na svetu edinega nečaka, ki se je že v mladosti izpridil ter nato pobegnil od doma. Nekega dne ji usmiljeni gospod, ki pozna njeno žalostno zgodbo, napiše pismo, v katerem podpiše nečaka in ji sporoči, da se je poboljšal. To pisanje traja precej časa in babica je sedaj vsa ponosna na svojega vnuka. Toda nekega dne dobi brzojavko od pravega nečaka, ki ji sporoči, da se namerava vrniti domov. Gospod ji sedaj ne more več pomagati in babica ne more prenesti udara krute resnice, ven-

dar pa umre pogumno kot drevo, ki ga ni pustila posekati, ker ji je simboliziralo ljubezen do vnuka.

Igro je postavila na oder režiserka Balbina Baranović Battelino, ki je prinesla mnogo svežine v ansambel. Nad vsemi naj pohvalimo čudovito igro Elvire Krajevce ter izredno kreačijo Jožka Lukeža, medtem ko je Sancinova tako hvaležna vloga izpadla nekoliko megleno.

S. R.

HIMEN

Na Stefanovo se je poročil v Ronkah g. Alojz Legiša iz Stivana, član glavnega odbora SDZ, z gospodično Ano Peric iz Ronk, Najiskrenejše čestitke!

TRGOVINA JESTVIN

Karel Guštin

ZELI SRECNO NOVO LETO!

REPENTABOR-FERNETIČI

RESTAVRACIJA

FURLAN

ZELI SRECNO NOVO LETO!

REPENTABOR

GOSTILNA IN MESNICA

DANILO PETAROS

ZELI SRECNO NOVO LETO!

BORŠT

Dogodki doma

PODPISAN SPORAZUM O KATASTRSKIH KNJIGAH. Med Jugoslavijo in Italijo je bil podpisan sporazum o katastrskih in knjižnih dokumentih, ki so na razpolago v Sežani in Kopru ter obsegajo imetja na Tržaškem ozemlju. Ta sporazum je velikega pomena za prizadete posestnike, ki so morali doslej izgubljati mnogo časa in denarja pri nabavah zemljejknjižnih dokumentov.

REPENTABORSKE VOLITVE. Pobudniki »Slovenske liste« v Repentabru so s posebnim letakom »Repentabora objavili obsežen upravni program, ki predvideva izvršitev javnih del v Velikem Replju, na Colu in Fernetičih.

REPATICA PRI SV. JUSTU. Letos je bilo tržaško mesto za božične praznike izredno svečano okrašeno in razsvetljeno, morda je bilo razkošja še preveč, ker se je v vmemo vtihotapljala tudi neokusnost.

Posebno pozornost pa vzbuja ogromna zvezda repatica na gradu sv. Justa, ki bo svetila Tržačanom vse do sv. Treh kraljev.

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUSTVO V TRSTU je za božične praznike obdarovalo 11 potrebnih dijakov in dijakinj. Nižje trgovske strokovne šole v Trstu. Starši in obdarovanci se iskreno zahvaljujejo!

BOŽICNA DARILA PREDSEDNIKA REPUBLIKE so na sv. večer razdelili 509 potrebnim tržaškim otrokom v Auditoriju. Revne otroke sta obdarovala tudi sindikata CISL in CGIL.

† Katarina Hrovatin

Po kratki bolezni je na sv. večer umrla gospa Katarina Hrovatin iz Vipave. Pokojnica, ki je bila 40 let vdova po pokojnem vipavskem županu Antonu Hrovatinu, izhaja iz ugledne vipavske Hrovatinove družine.

Zapušča sina, ing. Bojana in hčerko Irenko.
Naj ji bo lahka domača zemlja, svojcem in sorodnikom naše iskreno sožalje!

GOSTILNA

Luxa

ZELI SRECNO NOVO LETO!

PROSEK, 137

TRGOVINA JESTVIN

Berce Franc

ZELI SRECNO NOVO LETO!

BORŠT

Mahnječ Ivan

TRGOVINA IN GOSTILNA

SRECNO NOVO LETO ZELI

BAZOVICA

Tržaška prekajevalnica

SALUMIFICIO TRIESTINO

*Dukcevič & C.*ZELI SREČNO
NOVO LETO!TOVARNA IN SKLADIŠČE
ŽAVLJE, industrijska cona

- EMAJLIRANI STEDILNIKI IN PEČI NAJMODERNEJSIH OBLIK NA VSA GORIVA
- POPOLNA OPREMA ZA KUHINJE, RESTAVRACIJE, IZ EMAJLA NERJAVEČEGA (INOX) JEKLA ITD.
- ELEKTRICNI LIKALNIKI, SESALCI ZA PRAH, PRALNI STROJI, GRELCI ZA VODO, HLADILNIKI
- DEKORATIVNI PREDMETI UMETNE OBRTI, OD KERAMIKE DO BRUSENEGA KRISTALA
- LESTENCI, TER VSEH VRST ELEKTRICNIH LUCI, KLASICNE IN MODERNE OBLIKE

*Kerže*TRST
PIAZZA S. GIOVANNI, 1
TEL. 35-019*B U F E T pri*TOCIJO SE PRISTNA
DOMAČA, ISTRSKA
TER BRISKA VINA
IN KRASKI TERAN
POSTREZEMO TUDI
Z DOMAČO KUHINJO*Jožkotu*

TRST - Ul. Ghèga št. 3

Srečno Novo leto želi

VELOX d. z o. z.

TRST - Ulica F. Rismondo 9 - Telefon 30-100

Zastopništvo in glavna zaloga:

Piva: Puntigam & Reininghaus - Naravna mineralna voda Radenska - Tassoni soda

STAVBENI MATERIAL, ŽELEZNINA IN KOVINE

ALOJZ DANIELI - DANEU

ZELI SREČNO NOVO LETO!

OPČINE - Proseška 13

MOTO CIMATI H M W

Izključni zastopnik M. Simič

OPČINE - TEL. 21-322 - TRST

najboljših znamk. Najnovejše
MOTORJE SPRINT in SUPER
SPRINT 49 cc - ATALA VIT-
TORIA - ženska in moška kolesa.Dobite tudi nadomestne dele za
motorje in kolesa - Cene ugodne
Olajšave pri plačilu.**MARC IGNAC**

TRGOVINA JESTVIN

ZELI SREČNO NOVO LETO!

TRST - UL. S. MARCO 10

Srečno Novo leto želi

Kmečka banka

R. Z. Z. O. J. USTANOVLJENA 1909

GORICA
Ulica Morelli 14 - Tel. 2206Trgovina
čevljev*Alpina*

želi srečno Novo leto

Korzo Verdi 34

GORICA

POZOR! Potujete v Rim? Prenosišče, hrana, ogled Rima itd., vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:**Hotel-Penzion BLED**
Via Statilia, 19 - Telefon 777-102 - RIM

Se priporoča in pozdravlja, Vaš rojak VINKO A. LEVSTIK

Izrezite in shranite! - Pišite nam za cene in prospekte!Svojim prijateljem in klientom želi
srečno Novo leto*Hotel Krás*

REPENTABOR

F. Prime

ZELI SREČNO NOVO LETO

Largo O. Panfili, 1

TRST

JOSIP KERŠEVANI

IMPORT - EXPORT

GORICA - CORSO ITALIA 76 - TEL. 26-43
TRST - STRADA DEL FRIULI 102IZVOZ NADOMESTNIH DELOV ZA KOLESÁ, KOLES, RADIOAPARATOV,
ŠIVALNIH STROJEV IN DRUGIH PREDMETOV ZA ŠIROKO POTROŠNJO

GOSTILNA PRI POSTI

ZORA PRESEL

ZELI SREČNO NOVO LETO!

BAZOVIČA

KLOBUČARNA

M. LEBANSPORTNI IN KLASICNI KLOBUKI
DEZNIKI I. T. D.

ZELI SREČNO NOVO LETO

Ul. Rastello, 28 - Tel. 3907 GORICA

ADOLF MLAKAR

MEHANIČNA DELAVNICA

ZELI SREČNO NOVO LETO

Ul. Donizetti GORICA

Krojač Kramar Josip

ZELI SREČNO NOVO LETO!

OPČINE - Narodna ulica, 61

Svojim cenjenim odjemalcem in prijateljem
želi srečno Novo leto

PEKARNA IN SLAŠČIČARNA

TROŠT

TRST - Ulica Ginnastica

SREČNO NOVO LETO ZELI

ZLATAR IN JUVELIR

ANTON ČERNIGOJ

TRŽIČ

URARNA *Bratina* ZLATARNA

ZELI SREČNO NOVO LETO

KORZO 18

TRŽIČ

DROGERIJA

PODOBNIK KARLO

ZELI SREČNO NOVO LETO

OPČINE - (TRST) Proseška ulica 22

DAMSKI
IN BRIVSKI SALON**DEVETAK STANKO**

ZELI SREČNO NOVO LETO

Tel. 20-123

NABREŽINA

Emil Valanting

KAMNOSESKA DELAVNICA

ZELI SREČNO NOVO LETO

Ul. Duca d'Aosta, 19

GORICA

Stanko Koren

ELEKTRICNE

IN

VODOVODNE NAPELJAVE

ZELI SREČNO NOVO LETO

Ul. Mattioli, 11

GORICA

SREČNO NOVO LETO ZELI

Kosič Benedikt

TRGOVINA ČEVLJEV

Rastel št. 1

in trgovina s usnjevim
izdelki ter dežniki

Rastel št. 6

GORICA

TRGOVINA
Z OBUVTVIJO**Uršič Benjamin**želi svojim cenjenim odjemalcem,
prijateljem in znancem
srečno in uspešno novo leto!

RASTEL 30/1

GORICA

TRGOVINA JESTVIN

Prelog Josip

ZELI SREČNO NOVO LETO!

TRST

Ul. della Guardia 44 - Telefon 93-831

TRGOVINA JESTVIN

Karel Čok

ZELI SREČNO NOVO LETO!

LONJER 269

Ivan Lupše

TRGOVINA »PRI SONCU«

ZELI SREČNO NOVO LETO!

TRST

Ul. RISMONDO vogal ul. CORONEO.

TRGOVINA Z JESTVINAMI

Maurič

ZELI SREČNO NOVO LETO!

Ul. C. Cosulich, 47

TRŽIČ

TRGOVINA JESTVIN

ZDRAVKO KANTE

ZELI SREČNO NOVO LETO!

PROSEK št. 152